

Πληροφορίες: κα Άννα Ρούτση
Γραμματεία: 2131306703-605
Ηλεκτρονική διεύθυνση: cr@synigoros.gr

Προς: Παιδικά χωριά SOS
Γραφεία Θεσσαλονίκης, sos.thessaloniki@sos-villages.gr

Αξιότιμες κυρίες, Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξετάζει αναφορά σχετικά με την πραγματοποίηση επίδειξης μόδας με δημιουργίες της σχεδιάστριας Δάφνης Βαλέντε στο MOMUS Θεσσαλονίκης, στο τέλος της οποίας, κατά τα σχετικά δημοσιεύματα, παρήλασαν και παιδιά των παιδικών χωριών SOS, τα οποία και φωτογραφήθηκαν.

Στις περισσότερες φωτογραφίες, τα πρόσωπα των παιδιών είναι καλυμμένα, όπως προβλέπεται. Υπάρχουν ωστόσο αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (βλ. συνημμένο), όπου τα πρόσωπα των παιδιών είναι ακάλυπτα.

Ο Συνήγορος, σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθ. 103 § 9) και τον ν. 3094/2003 (άρθ. 1) έχει την αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, της προάσπισης και προαγωγής των Δικαιωμάτων του Παιδιού και έχει παρέμβει επανειλημμένα, είτε κατόπιν αναφοράς είτε αυτεπάγγελτα, για τον τρόπο προβολής από τα ΜΜΕ, της εικόνας παιδιών που ζουν σε καθεστώς εναλλακτικής φροντίδας.

Η Αρχή κατανοεί ότι αυτή όπως και συναφείς εκδηλώσεις αποτελούν έναν τρόπο στήριξης του φορέα σας. Ωστόσο, η έκθεση των παιδιών σε αυτές μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες, όταν τα παιδιά, ιδιαίτερα εκείνα που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση, εκτίθενται υπέρμετρα και μάλιστα σε δραστηριότητες που δεν έχουν σχέση με την παιδική ηλικία, σε μια εποχή που οι εικόνες αυτές αναπαράγονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και είναι δημόσιες και προσβάσιμες από οποιονδήποτε. Η ψηφιακή ταυτότητα, το διαδικτυακό αποτύπωμα που δημιουργείται, παραμένουν στο διαδίκτυο διαθέσιμα σε οποιονδήποτε θα θελήσει να αντλήσει πληροφορίες για τα παιδιά, τις οποίες δύναται να αξιοποιήσει όπως επιθυμεί με πιθανές αρνητικές συνέπειες τόσο για την ασφάλεια των παιδιών, όσο και για την ψυχική τους υγεία, καθώς μεγαλώνουν και αλληλεπιδρούν στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Όπως γνωρίζετε, η εικόνα και η ιδιωτική ζωή των ανηλίκων προστατεύεται βάσει μιας σειράς διατάξεων νόμων αυξημένης τυπικής ισχύος. Ενδεικτικά αναφέρουμε το θεσμικό πλαίσιο για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

(Κανονισμός 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εφαρμοστικός νόμος 4624/2019, άρ. 21), τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ, όπως κυρώθηκε από τον υπερνομοθετικής ισχύος ν. 2101/92, άρ. 16) και τα άρθρα 21 § 1 του Συντάγματος, 5 § 1 και 2 και 9 § 1, καθώς και τα άρ. 2 παρ. 1 και 15 παρ. 2 του Συντάγματος για το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας. Απολύτως σχετική με το εν λόγω πλαίσιο είναι και γενική ερμηνευτική αρχή του άρθρου 3 της ΔΣΔΠ ως προς την υποχρέωση διασφάλισης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε όλες τις αποφάσεις που το αφορούν, καθώς και η πρόβλεψη του άρθρου 1511 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο το συμφέρον του ανηλίκου αποτελεί το βασικό κριτήριο για το περιεχόμενο όλων των πράξεων γονικής μέριμνας.

Ειδικότερα, στο προοίμιο του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR), (Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 που ενσωματώθηκε στην εθνική μας νομοθεσία με τον ν. 4624/2019 (ΦΕΚ Α'137), αναγράφεται ότι «(εδ. 38) *Τα παιδιά απαιτούν ειδική προστασία όσον αφορά τα δεδομένα τους προσωπικού χαρακτήρα, καθώς τα παιδιά μπορεί να έχουν μικρότερη επίγνωση των σχετικών κινδύνων, συνεπειών και εγγυήσεων και των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αυτή η ειδική προστασία θα πρέπει να ισχύει ιδίως στη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την εμπορία ή τη δημιουργία προφίλ προσωπικότητας ή προφίλ χρήστη και τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά παιδιά κατά τη χρήση υπηρεσιών που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί*» και «(εδ. 75) *Οι κίνδυνοι για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες φυσικών προσώπων, ποικίλης πιθανότητας και σοβαρότητας, είναι δυνατόν να προκύπτουν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε σωματική, υλική ή μη υλική βλάβη, ιδίως όταν [...] υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ευάλωτων φυσικών προσώπων, ιδίως παιδιών...».*

Κατά την άποψη του Συνηγόρου, η ενημέρωση και στήριξη μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη δημοσιοποίηση στοιχείων, εικόνων και εν γένει δεδομένων των παιδιών, ειδικά εκείνων που διαβιούν σε δομές, η οποία ενδέχεται να τα κάνει να νιώσουν εκτεθειμένα σε ανύποπτο χρόνο, παραβιάζοντας τα δικαιώματα προστασίας της ταυτότητας και της προσωπικότητας, του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της αξιοπρέπειας του παιδιού και σε αντίθεση με τη διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντός του. Πάγια αντίληψη της Αρχής είναι ότι η φροντίδα για το παιδί και τα δικαιώματά του, δεν συμβαδίζει με τη δημόσια χρήση της εικόνας του, η οποία θα πρέπει να οριοθετείται.

Υπενθυμίζεται επίσης, ότι στο πλαίσιο της δράσης του και αποσκοπώντας συνολικότερα στην προστασία της παιδικής ηλικίας, ο Συνήγορος έχει προτείνει μέτρα, όπως η εξασφάλιση διακομματικής συμφωνίας, ώστε να αποφεύγεται η φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση των πολιτικών με παιδιά, καθώς και η εμφάνιση και συμμετοχή των παιδιών σε πολιτικά μηνύματα, διαφημίσεις, αφίσες,

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

προεκλογικές ομιλίες και εκδηλώσεις. Έχει επίσης παρέμβει για τον τρόπο απεικόνισης ανηλίκων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στις διαφημίσεις, στις οποίες μπορεί να στρεβλώνεται η εικόνα της παιδικότητας και να αλλοιώνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ηλικίας αυτής (πχ συμμετοχή ανηλίκων σε τηλεοπτικές ψυχαγωγικές εκπομπές, μίμηση ενηλίκων ως προς τη συμπεριφορά, εμφάνιση και σωματική έκφραση, κλπ). Η συμμετοχή παιδιών σε πασαρέλα, δηλαδή σε ρόλους και συμπεριφορές ενηλίκων που δεν ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας, έστω και αν γίνεται για φιλανθρωπικούς σκοπούς, μπορεί να συνιστά παραβίαση υπό την παραπάνω έννοια.

Θεωρούμε ότι τα Παιδικά Χωριά SOS είχαν την πρόθεση να μεριμνήσουν για την προστασία των παιδιών, ωστόσο με τη φωτογράφησή τους σε μια μεγάλη εκδήλωση, δεν θα μπορούσε να αποφευχθεί ή να αποκλειστεί η απεικόνισή τους και η ανάρτηση φωτογραφιών από τους παρευρισκόμενους χωρίς τις απαραίτητες εγγυήσεις.

Για όλους τους παραπάνω λόγους υπό το πρίσμα της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού και της προάσπισης του συμφέροντός του, παρακαλούμε να προχωρήσετε στις δέουσες ενέργειες προς τους λογαριασμούς όπου είναι αναρτημένες παρόμοιες φωτογραφίες ώστε να αφαιρεθούν ή τύχουν κατάλληλης επεξεργασίας και να λάβετε υπόψη τα παραπάνω για την αποφυγή αντίστοιχων πρακτικών στο μέλλον.

Για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση και συνεργασία παραμένουμε στη διάθεσή σας.

Με εκτίμηση

Θεώνη Κουφονικολάκου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού